

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
ГЈУКТА КУШТЕТУЕСЕ
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 15 jula 2019.
Nr. ref.: RK 1395/19

РЕШЕЊЕ О НЕПРИХВАТЉИВОСТИ

у

слуčajevima br. KIo2/19, KIo3/19, KIo4/19 i KIo5/19

Podnositac

Halil Mustafa i 3 drugih

Ocena Ustavnosti 4 Rešenja Vrhovnog suda Kosova donetih u periodu od 26. marta do 10. oktobra 2018. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamjenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Görxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosioci zahteva

1. Zahtev KIo2/19 je podnet od strane Halila Mustafe; zahtev KIo3/19 je podnet od strane Zeqir Rexhepi; zahtev KIo4/19 je podnet od strane Remzi Rushiti i zahtev KIo5/19 je podnet od strane Hasan Geci.

2. Svi navedeni iznad (u daljem tekstu: podnosioci zahteva) žive u opštini Srbice, i zastupa ih Jahir Bejta, direktor društva "Ngritja e Zerit".

Osporena odluka

3. Podnosioci zahteva osporavaju 4dole navedena rešenja Vrhovnog suda Republike Kosova(u daljem tekstu: Vrhovni Sud).
 1. Halil Mustafa - Rešenje Rev. br. 279/2018 od 6. septembra 2018. godine;b
 2. Zeqir Rexhepi - Rešenje Rev. br. 305/2018 od 10. oktobra 2018. godine;
 3. Remzi Rushiti - Rešenje Rev. br. 221/2018 od 31. jula 2018. godine;
 4. Hasan Geci - Rešenje Rev. br. 65/2018 od 26. marta 2018. godine;

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporenih odluka, kojima se smatra da su povređena prava podnositaca zahteva zagarantovana članom 21 [Opšta načela], članom 22 [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 53 [Tumačenje odredbi Ljudskih prava] i 54 [Sudska zaštita Prava] Ustava Republike Kosova(u daljem tekstu: Ustav), član 6 (pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i fundamentalnih sloboda 9 u daljem tekstu: EKLjP) i člana 15 Univerzalne deklaracije o Ljudskim Pravima (u daljem tekstu: UDLjP).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavu 7 člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, na članu 22 [Procesuiranje podnesaka] i 47 [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

6. Dana 9. januara 2019. godine, podnosioci zahteva su podneli svoje zahteve pred Ustavnim sudom Republike Kosova (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 10. januara 2019. godine, Jahir Bejta, u svojstvu direktora društva "Ngritja e Zerit" je predao pred Sud jedan dopis, koji, iako se izričito ne tiče niti jednog konkretnog predmeta na Sudu, ponavlja navode i argumente koji su navedeni u zahtevima podnositaca.
8. Dana 1. februara 2019. godine, Predsednica suda je za predmet KIo2/19 imenovala sudiju Safet Hoxha za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Bekim Sejdiu (predsedavajući), Gresa Caka-Nimani i Bajram Ljatifi.

9. Istog toga dana a u skladu sa stavom 1 pravila 40 (spajanje i odvajanje zahteva) Poslovnika o radu, Predsedavajuća Suda je naložila spajanje zahteva KIo3/19, KIo4/19, KIo5/19 sa zahtevom KIo2/19.
10. Dana 19. februara 2019. godine, Sud je obavestio podnosioce zahteva o registraciji i spajanju zahteva.
11. Istog tog dana, Sud je takođe obavestio i Vrhovni Sud o registraciji zahteva i njihovom spajanju.
12. Dana 20. juna 2019. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudsije izvestioca i jednoglasno je predložilo Sudu neprihvatljivost zahteva.

Pregled činjenica

13. Između 27. jula 2011. godine i 14. oktobra 2013. godine, podnosioci zahteva su na individualan način podneli tužbe pred Osnovnim sudom u Mitrovici - Odeljenje u Srbici (u daljem tekstu: Osnovni Sud) protiv Vlade Republike Srbije, a radi kompenzacije materijalne i nematerijalne štete koja im je prouzrokovana tokom rata, između 1998 i 1999. godine.
14. Tokom perioda 17. septembra 2013. godine do 27. oktobra 2015. godine, Osnovni sud je, individualnim odlukama, odbacio tužbe podnositaca zahteva i proglašio se ne kompetentnim za odlučivanje.
15. Podnosioci zahteva su podneli individualne žalbe protiv odluka Osnovnog Suda, pred Apelacionim Sudom, zbog ozbiljnih povreda odredbi parničnog postupka. Podnosioci su tražili da se odluke Osnovnog Suda ponište i da se zahtevi podnositaca zahteva proglaše prihvatljivim.
16. Između 28. avgusta 2017. godine i 5. jula 2018. godine, Apelacioni sud je doneo odvojene odluke gde je odbio svaku žalbu podnositaca zahteva i gde je potvrdio odluke Osnovnog Suda.
17. Svaki od podnositaca zahteva je, na individualan način, podneo poseban zahtev za reviziju pred Vrhovnim Sudom, navodeći da postoje ozbiljne povrede odredbi parničnog postupka. Oni su tražili da se njihovi zahtevi za reviziju usvoje, da se ponište odluke Apelacionog suda i Osnovnog suda i da se njihova pravna pitanja vrate na ponovno razmatranje u Osnovni sud. Podnosioci zahteva su naveli da postoje druge odredbe Zakona o Parničnom postupku kojima se reguliše pitanje nadležnosti za njihove predmete. Između ostalog, po njihovim navodima, u ovom slučaju se trebaju primeniti odredbe člana 28 Zakona o Parničnom postupku koja govori o nadležnostima sudova u sporovima sa međunarodnim elementima.
18. Između datuma 26. marta i 10. oktobra 2018. godine, Vrhovni sud je doneo odvojene odluke (vidi stav 3 ovog Rešenja), odbijajući zahteve za reviziju za svakog od podnositaca zahteva kao neosnovane. Glavni argument Vrhovnog suda, u svakoj od ovih odluka, je bio sledeći:

"Imajući u obzir [odredbe Zakona o Parničnom postupku] ZPP-a kao i činjenicu da je tužbom tužena Republika Srbija - Vlada R. S. u Beogradu, [...] u ovom konkretnom slučaju se radi o imovinsko pravnom sporu u stranoj državi, ovde

važe norme međunarodnog prava, a za taj spor domaći sud nije nadležan da odlučuje, stoga, Vrhovni sud Kosova ocenjuje da su Osnovni i Apelacioni sud na pravilan način primenili odredbe člana 18.3 i člana 39 stav 1 i 2 ZPP-a, kada su se proglašili nenađežnim za rešavanje ovog sudskeg pitanja i kada su odbacili tužbe [podnositelja zahteva], jer opštu teritorijalnu nadležnost ima sud na teritoriji gde se nalazi sedište Skupštine Republike Srbije, tako da, [i] sedište Skupštine Republike Srbije kao tužene strane se ne nalazi na teritorijama Sudova Republike Kosovo.

[..]

Odredbe člana 28, na koji se pozivaju podnosioci zahteva, a kojima se određuje nadležnost naših sudova u sporovima sa međunarodnim (stranim) elementima, se ne može primeniti u ovom konkretnom predmetu, jer se ovde ne bavimo niti stranim fizičkim licima ni stranim pravnim licima, već se bavimo stranom državom, sa kojom do sada nismo sklopili nikakav međunarodni sporazum [...] o nadležnosti domaćih sudova za ovakve vrste sporova. [...] Ne стоје ни наводи у ревизији [поднositелja заhteva] да се у овом конекретном случају ми бавимо територијалном надлеžношћу која је решена на основу члана 47, 51 и 61 ZPP-a, jer по процени Врховног суда, ове одредбе се не тичу овог конкретног случаја [...], нијестепених судова су правилно применили одредбе члана 18.3 ZPP-a, узимајуći у обзир и друге разлоге који су наведени изнад”.

Navodi podnositelja zahteva

19. Navodi podnositelja zahteva su identični, stoga, Sud ih predstavlja kao iste tvrdnje za sve podnosioce ovih spojenih zahteva.
20. Podnosioci zahteva tvrde da su odluke Vrhovnog Suda povredili njihova prava zagarantovana članom 21 [Opšta načela], članom 22 [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 53 [Tumačenje odredbi Ljudskih prava] i 54 [Sudska zaštita Prava] Ustava, člana 6 (pravo na pravično suđenje) EKLjP-a i člana 15 UDLjP-a.
21. Podnosioci zahteva navode da su redovni sudovi “*pogrešno primenili zakon na koji su se pozvali za teritorijalnu nadležnost Osnovnog suda [...], jer, sud koji je teritorijalno nadležan za rešavanje pravnih pitanja je uvek sud na čijoj teritoriji je izvršen zločin, moralna ili materijalna šteta! Ova definicija validnog pravnog stava se tiče i interesa oštećene strane, principa ekonomije u sudskim i upravnim postupcima, i u skladu je sa međunarodnim principom - per loci, usmeravanje tužbi na osnovu mesta gde je zločin izvršen*”.
22. Podnosioci zahteva, pozivajući se na član 21 stav 1 Ustava, tvrde da redovni sudovi “*nisu primenili unapredjene međunarodne standard za ljudska prava. Jedan od standarda je davanje mogućnosti oštećenoj strani za iniciranje pitanje kompenzacije moralne i materijalne štete koja je prouzrokovana kao rezultat direktnog delovanja od strane srpskih vlasti [...]*”.
23. Podnosioci zahteva, pozivajući se na član 22 Ustava, navode da dok “*ljudska prava koja su zagarantovana Konvencijama, međunarodnim sporazumima i instrumentima, imaju prioritet u slučaju neslaganja sa zakonima i drugim odredbama javnih organa*”, odnosno, “*podnošenje tužbi pred domaćim sudovima se zasniva i na članu 6 EKLjP-a i tačku 15 UDLjP-a [...]*”.

24. Podnosioci zahteva takođe tvrde da "Obaveza primene Ženevske konvencije iz 1994. godine, je predviđena takođe Međunarodnim Humanitarnim Zakonom na Kosovu". Po podnosiocima, redovni sudovi su povredili ustavne odredbe jer nisu primenili odredbe međunarodnih konvencija, kao kategoriju unutrašnjeg pravnog reda.
25. Podnosioci zahteva, pozivajući se na član 54 Ustava, takođe izjavljuju da im je "osporeno pravo na sudsku zaštitu prava, pravo na pristup pravdi na međunarodnom nivou kao i institucionalne garancije za zaštitu ljudskih prava".
26. Podnosioci zahteva se pozivaju na neke primere iz međunarodne prakse gde je, po njima, žrtvama Drugog svetskog rata bilo dozvoljeno "da podnesu individualne tužbe pred domaćim sudovima za kompenzaciju štete koja je prouzrokovana od strane Nemačke". S tim u vezi, oni su naveli da u predmetima Grčke i Italije, individualnim licima je data mogućnost da zatraže kompenzaciju za "štetu prouzrokovanoj od strane Nemačke tokom Drugog svetskog rata, u skladu sa međunarodnim principom per loci."
27. Na kraju, Podnosioci zahteva traže od Suda da se odluke redovnih sudova ponište i "da se zatraži od osnovnog Suda u Mitrovici - odeljenje u Srbici da ponovno razmotri i presudi u skladu sa zakonom na snazi i najboljim sudske praksama, pravno pitanje u vezi sa materijalnom i moralnom štetom [...]."
28. Za razliku od svih drugih podnositelja, podnositelj zahteva Hasan Geci (KI05/19) je podneo i jedan dopis, u kojem se traži da se rok vratí u pređašnje stanje u skladu sa članom 50 [Povraćaj u pređašnje stanje] Zakona, navodeći da "[...] od 1. juna 2018. godine do 3. septembra on bio van zemlje kod svog brata u Nemačkoj" i zbog toga nije mogao da podnese zahtev u predviđenom roku od 4 (četiri) meseca.

Ocena prihvatljivosti zahteva

29. Sud prvo ispituje da li su zahtevi ispunili uslove prihvatljivosti, koji su utvrđeni Ustavom i dalje propisani Zakonom i predviđeni Poslovnikom.
30. Kao početna napomena, Sud primećuje da je predmetna stvar ovih spojenih zahteva kao i tvrdnje koje su navedene u ovim zahtevima, su slične sa jednom grupom zahteva za koje je Sud već doneo odluku. (Vidi *mutatis mutandis* predmete Ustavnog Suda, KI73/17, KI78/17 i KI 85/17, *Istref Rexhepi i 28 drugih*, Rešenje o neprihvatljivosti od 23. oktobra 2017. godine, predmete KI97/17, KI99/17, KI115/17 i KI121/17 *Mala Mala, Ali Salihu, Nurije Beka i Xhevati Xhinovci*, Rešenje o neprihvatljivosti od 10. januara 2018. godine, i predmete br. KI96/18, KI97/18, KI98/18, KI100/18, KI101/18, KI102/18, KI103/18, KI104/18, KI105/18, KI106/18, KI107/18, KI116/18, KI117/18, KI119/18 i KI125/18 *Fehmi Hoti i 15 drugih*, Rešenje o neprihvatljivosti od 19. februara 2019. godine, sve predmeti od "Ngritja e Zerit"; vidi takođe relevantne zakonske odredbe citirane u tim predmetima).
31. Vraćajući se na okolnosti konkretnih predmeta, Sud se poziva na stavove 1 i 7 člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

"1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnеле sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

32. U nastavku, Sud se poziva na članove 48. [Tačnost podneska], 49. [Rokovi], 50. [Povraćaj u pređašnje stanje] Zakona, koji propisuju:

Član 48
[Tačnost podneska]

“Podnositelj podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnositelj želi da ospori”.

Član 49
[Rokovi]

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnositelj primio sudsku odluku...”.

Član 50
[Povraćaj u pređašnje stanje]

Ukoliko podnositelj nije bio u mogućnosti da podnese podnesak u predviđenom roku bez svoje krivice, Ustavni sud je dužan da, na osnovu podneska podnosioca, isti vrati u pređašnje stanje. Podnositelj je dužan da podnese podnesak o povraćaju u pređašnje stanje u roku od petnaest (15) dana, od dana kada je prestao razlog propuštanja i ujedno je dužan da obrazloži svoj zahtev. Povraćaj u pređašnje stanje nije dozvoljen ukoliko je prošla godina ili više od dana proteka roka određenog ovim zakonom.

33. Dalje, Sud se poziva i na Poslovnik o radu, osnovno podstav (c) tačka (1) i stava 2 pravila 39 [Kriterijum o prihvatljivosti], koji određuju da:

(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

[...]

(c) ako je zahtev podnet u roku od četiri meseca od dana kada je odluka o poslednjem delotvornom pravnom sredstvu dostavljena podnosiocu zahteva

[...]

“(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnositelj nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju.”

Što se tiče 3 podnositaca zahteva [KI02/19, KI03/19 i KI04/19]

34. Sud utvrđuje da su tri podnositaca [ne uključujući zahtev KI05/19 koji će se tretirati posebno], ovlašćene strane, koje osporavaju akt javnog organa, nakon što su iscrpeli pravna sredstva na raspolaganju. Podnosioci zahteva su takođe pojasnili u vezi sa pravima i slobodama za koje oni tvrde da su im povređena, u skladu sa članom 48 Zakona i podneli su zahtev u skladu sa rokom navedenim u članu 49 Zakona i pravilu 39 (1) (c) Poslovnika.
35. Pored toga, Sud razmatra da li zahtev podnositaca ispunjava uslov prihvatljivosti propisan u pravilu 39 (2) Poslovnika. U tom smislu, Sud podseća da podnosioci zahteva tvrde da su im redovni sudovi povredili nekoliko prava zaštićena Ustavom, EKLJP-om i UDLJP-om, posebno naglašavajući pravo na pravično i nepristrasno suđenje i pravo na sudsku zaštitu prava.
36. S tim u vezi, Sud primećuje da podnosioci zahteva navode da su redovni sudovi pogrešno primenili zakon na snazi kada su se pozvali na mesnu nadležnost Osnovnog suda. Oni, dalje, navode da je sud na čijoj je teritoriji naneta šteta nadležan sud za suđenje u njihovim slučajevima.
37. Sud smatra da se navodi podnositaca zahteva, u suštini, odnose na tumačenje redovnih sudova određenih zakonskih odredbi koje regulišu njihovu mesnu nadležnost, odnosno nadležnost da se bave tužbama podnositaca zahteva.
38. Sud ističe svoj opšti stav da pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje, kao i relevantna zakonska tumačenja, u suštini, spada u jurisdikciju redovnih sudova. Uloga Ustavnog suda je da obezbedi poštovanje standarda i prava garantovana Ustavom i shodno tome, on ne može postupati kao sud "četvrtog stepena" (vidi: *mutatis mutandis*, presudu Evropskog suda za ljudska prava (ESLjP) od 21. januara 1999. godine, *Garcia Ruiz protiv Španske*, br. 30544/96, stav 28, vidi: takođe *mutatis mutandis*, u vezi sa doktrinom "četvrtog stepena" slučajeve Ustavnog suda Kl86/11, podnositac zahteva *Milaim Berisha*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. aprila 2012. godine, stav 33; kao i spojene predmete KI73/17, KI78/17 i KI85/17, podnositac zahteva *Istref Rexhepi i 28 drugih, rešenje o neprihvatljivosti od 27. novembra 2017. godine, stavovi 46 i 47*).
39. U ovom slučaju, Sud primećuje da je Vrhovni sud razmotrio navode podnositaca zahteva u vezi sa tumačenjem relevantnih zakonskih odredaba od strane Apelacionog suda i Osnovnog suda, u vezi sa nadležnošću za suđenje u slučajevima podnositaca zahteva
40. Vrhovni sud je, tokom razmatranja navoda podnositaca zahteva, obrazložio da su Osnovni sud i Apelacioni sud pravilno primenili odredbe Zakona o parničnom postupku kada su utvrdili da nisu imali nadležnost da sude u ovim sudskim slučajevima. Stoga, Vrhovni sud je odbacio navode podnositaca zahteva i obrazložio je da je opšta mesna nadležnost na sudu na čijoj se teritoriji nalazi sedište Skupštine Republike Srbije, a koje nije na teritoriji sudova Kosova.
41. Dakle, u nekoliko svojih slučajeva (vidi, na primer: rešenje u slučaju Rev br. 305/2018), Vrhovni sud je, između ostalog, obrazložio:

"[..] na osnovu odredbi člana 28.2 ZPP-a, kada se govori o sporu koji sadrži neke strane elemente, nacionalni sud je nadležan samo ako ova međunarodna nadležnost izričito proizilazi iz nekog međunarodnog sporazuma ili od samog zakona [...]. U članu 39.1 ZPP-a predviđa se da: "Za suđenja u sporovima protiv Kosova [...], opšte mesne nadležnosti je sud na čijoj se teritoriji nalazi sedište njene opštine", dok se u paragrafu 2 ovog člana navodi da "Za suđenje sporova protiv ostalih pravnih lica, opšte mesne nadležnosti je sud na čijoj se teritoriji nalazi njihovo registrovano sedište". Isto tako se i odredbama člana 54.1 Zakona o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih država predviđa da u imovinsko pravni sporovima nadležnost mesnog suda postoji ukoliko se u našoj zemlji nalazi bogatstvo tuženog ili predmeta koji se zahtevom traži".

42. Vrhovni sud je, dalje, naveo da se u slučaju podnositelja zahteva "bavimo stranom državom, sa kojom do sada država Kosovo na čijoj je teritoriji šteta prouzrokovana, nema nikakve međunarodne sporazume u vezi sa nadležnošću nacionalnih sudova za ove vrste sporova".
43. Sud smatra da su zaključci Osnovnog suda, Apelacionog suda i Vrhovnog suda doneti nakon detaljnog razmatranja svih argumenata i tumačenja predstavljenih od strane podnositelja zahteva. Na taj način, podnosiocima zahteva je pružena mogućnost da u svim fazama postupka predstave argumente i pravna tumačenja, koje smatraju važnim za njihove sporove.
44. Shodno tome, Sud zaključuje da su postupci pred redovnim sudovima, gledano u celosti, bili pravični i da se ne može argumentovati navod o proizvoljnom zakonskom tumačenju od strane redovnih sudova.
45. Sto se tiče navoda podnositelja zahteva u vezi sa "*pravom na sudsку zaštitu i pristup sudu*", Sud ističe i praksi ESLjP na koju je obavezan da se poziva prema članu 53. Ustava. Na osnovu poslednjeg, Sud takođe ističe i svoju praksu koja je izgrađena na sudske prakse ESLjP-a gde je navedeno da postoje proceduralne prepreke koje nameće načelo suverenog imuniteta država - kao jedan od osnovnih načela međunarodnog javnog prava - u odnosu na sudske postupke koji se mogu sprovesti protiv države u unutrašnjim sudovima druge države. (vidi spojene predmete Ustavnog Suda, KI96/18, KI97/18, KI98/18, KI99/18, KI100/18, KI101/18, KI102/18, KI103/18, KI104/18, KI105/18, KI106/18, KI107/18, KI116/18, KI117/18, KI119/18 i KI125/18, podnositelj zahteva *Fehmi Hoti i 15 drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 30. januara 2019. godine, stavovi 58 i 59, vidi: *mutatis mutandis*, slučajevе ESLjP-a koji su citirani u gore navedenim predmetima Ustavnog Suda, *Jones i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 14. januara 2014. godine; *Al-Adsani protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. novembra 2001. godine).
46. Pored toga, u slučaju Al-Adsani protiv Ujedinjenog Kraljevstva, ESLJP je argumentovao sledeće: "*Pravo na pristup sudu može biti predmet ograničenja, ako ne pripada suštini prava. Takva ograničenja treba da slede legitimni cilj i da su proporcionalna. Priznanje suverenog imuniteta država u građanskim postupcima slede legitimni cilj poštovanja međunarodnog prava [...]. Sto se tiče proporcionalnosti, koliko je moguće, Konvencija treba da se tumači u skladu sa drugim pravilima međunarodnog prava, uključujući i ona koja se odnose na imunitet država. Dakle, mere preduzete od strane države koje odražavaju opšta*

pravila međunarodnog prava o imunitetu država, u načelu, ne mogu da se posmatraju kao neproporcionalno ograničenje prava na pristup sudu". Takav stav, sto se tiče pritiska između načela suverenog imuniteta država i prava na pristup pravdi (sudu) je naglašen i u Međunarodnom sudu pravde (vidi: na primer slučaj Nemačka protiv Italije; Grčka kao posrednik, presuda od 3. februara 2012. godine).

47. U smislu gore navedenih argumenata, Sud smatra da je važno istaći činjenicu da redovni sudovi Kosova nisu razmatrali, odnosno nisu sudili u vezi sa pravom podnositelja zahteva da traže naknadu štete, već samo u vezi sa mesnom nadležnošću sudova Kosova za sprovodenje postupka protiv jedne druge države.
48. Pozivajući se i na navode podnositelja zahteva u vezi sa primenom Ženevske konvencije u njihovim sudskim slučajevima, Sud primećuje da su se podnosioci zahteva samo pozvali na tu Konvenciju, ali nisu pružili dalje argumente u vezi sa tim navodom. (Vidi, u vezi sa poslednjom nadležnošću u tom pravcu, spojene predmete Ustavnog Suda, KI96/18, KI97/18, KI98/18, KI99/18, KI100/18, KI101/18, KI102/18, KI103/18, KI104/18, KI105/18, KI106/18, KI107/18, KI116/18, KI117/18, KI119/18 i KI125/18, citirano iznad, stav 45).
49. Sud naglašava svoj opšti stav da sama činjenica da se podnosioci zahteva ne slažu sa ishodom odluka Vrhovnog suda, kao i pominjanje članova Ustava ili međunarodnih instrumenata, nije dovoljna da se postavi argumentovana tvrdnja o ustavnoj povredi. Kada se tvrde takve povrede Ustava, podnosioci zahteva treba da osiguraju obrazložene navode i ubedljive argumente (Vidi: *mutatis mutandis*, slučaj Ustavnog suda, rešenje o neprihvatljivosti od 10. februara 2015. godine, *Abdullah Bajqinca*, KII36/14, stav 33).
50. Sud takođe primećuje da su iznete činjenice i navodi podnositelja zahteva gotovo identični sa nekoliko prethodnih zahteva o kojima je Sud odlučio da su neprihvatljivi, kao očigledno neosnovani, na ustavnim osnovama (Vidi, u vezi sa poslednjom nadležnošću u tom pravcu, spojene predmete Ustavnog Suda, KI96/18, KI97/18, KI98/18, KI99/18, KI100/18, KI101/18, KI102/18, KI103/18, KI104/18, KI105/18, KI106/18, KI107/18, KI116/18, KI117/18, KI119/18 i KI125/18, citirano iznad, KI73/17 KI78/17 i KI85/17, predmeti, KI97/17, KI99/17, KI115/17 i KI 121/17). Svi ovi zahtevi su tvrdili skoro iste navode kao i zahtevi tretirani u ovoj odluci i, kao i u tim slučajevima, i u ovim spojenim slučajevima Sud smatra da se iste trebaju proglašiti neosnovanim po ustavnim osnovama.
51. Kao rezime, Sud smatra da zahtevi podnositelja ne dokazuju da su postupci pred redovnim sudovima izazvali povredu njihovih prava garantovana Ustavom, EKLJP-a ili UDLjP-a.

Što se tiče podnosioca zahteva Hasana Gecija [KI05/19]

52. U vezi sa ovim zahtevom, Sud utvrđuje da je podnositelj zahteva ovlašćena strana koja osporava jedan akt javnog organa i da je iscrpeo sva pravna sredstva. Ipak, pre nego što krene u druge uslove prihvatljivosti, Sud treba da oceni da li je ispunjen uslov podnošenja zahteva u roku od četiri (4) meseca, kao što je to predviđeno članom 49 Zakona i pravila 39 (1) (c) Poslovnika.

53. Sud podseća da podnositelj zahteva osporava ustanovljenje Rešenja Vrhovnog Suda, [Rev. nr. 65/2018], od 26. marta 2018. godine, a on je podneo zahtev KI05/19 pred Sud dana 09. januara 2019. godine, dakle, nakon isteka roka od 4 (četiri) meseca.
54. Što se tiče kašnjenja podnošenja zahteva, Sud podseća da podnositelj zahteva traži vraćanje u pređašnje stanje, u skladu sa članom 50 Zakona, uz obrazloženje da “[...] od 1. juna 2018. godine do 3. septembra on bio van zemlje kod svog brata u Nemačkoj.”
55. Da bi podržao svoje argumente u vezi sa tim što nije bio fizički prisutan na Kosovu tokom navedenog perioda, podnositelj je predstavio mogućnost potvrđivanja preko 2 (dva) svedoka.
56. U ovom konkretnom slučaju, Sud smatra da podnositelj zahteva nije pružio nikakav dokaz koji bi dokumentovao da je zbog objektivnih okolnosti, koje su bile van njegove kontrole, nije uspeo da podnese zahtev unutar zakonskog roga od 4 (četiri) meseca. Izuzev ovoga, podnositelj zahteva nije pružio dokaze koji pokazuju da je zahtev podnet u roku od 15 (petnaest) dana od dana uklanjanja prepreka koje obrazlažu zahtev za povraćaj u pređašnje stanje, kako se to traži u članu 50 Zakona.
57. Stoga, Sud utvrđuje da podnositelj zahteva nije potkrepio svoj zahtev u vezi sa vraćanjem roka u pređašnje stanje, u skladu sa članom 50. Zakona i, shodno tome, njegov zahtev treba da se odbije.
58. Sud podseća da je svrha zakonskog roka od 4 (četiri) meseca, prema članu 49. Zakona i pravilu 39 (1) (c) Poslovnika, da promoviše pravnu sigurnost, osiguravajući da se slučajevi koji se odnose na ustanova pitanja razmatraju u razumnom periodu i da prethodne odluke ne budu stalno otvorene za osporavanje (vidi: slučaj *O'Loughlin i drugi Protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, predstavka br. 23274/04, ESLJP, rešenje od 25. avgusta 2005. godine i takođe: slučaj Ustavnog Suda br. KI140/13, *Ramadan Cakiqi*, rešenje o neprihvatljivosti od 17. marta 2014. godine, stav 24).
59. Na osnovu napred navedenog, proizilazi da je zahtev (KI05/19) podnosioca Hasana Gecija podnet van zakonskog roka koji je propisan u članu 49. Zakona i pravilu 369(1) (c) Poslovnika i kao takav je neprihvatljiv.
60. Kao zaključak, Sud utvrđuje:
 - (i) što se tiče 3 podnositelja zahteva, njihovi zahtevi [KI02/19, KI03/19 i KI04/19] su očigledno neosnovani po ustanovnim osnovama i treba da se proglose neprihvatljivim u skladu sa članom 48. Zakona i pravilom 39 (2) Poslovnika;
 - (ii) što se tiče podnosioca zahteva Hasana Gecija [KI05/19], njegov zahtev je podnet van roka koji je propisan u članu 49. Zakona i pravilu 39 (1) (c) Poslovnika i kao takav je neprihvatljiv.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud Republike Kosova, u skladu da članom 113.1 i 113.7 Ustava, članovima 48 i 49 Zakona i pravilima 39 (1) (c) i 39 (2) Poslovnika o radu, dana 20. juna 2019. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovu odluku stranama;
- III. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu, u skladu sa članom 20 (4) Zakona;
- IV. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Safet Hoxha

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi